

บทบาทพยาบาล กับการเตรียมความพร้อมบน เวที ASEAN

“พยาบาล” เป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่มีความสำคัญมากเมื่อต้องมารับบริการหรือการรักษาที่โรงพยาบาล เชื่อว่าหลายท่านคงจะทราบกันดีแล้วว่า “วิชาชีพพยาบาล” ถือเป็นหนึ่งในอาชีพที่จำเป็นต้องมีการผลิตบุคลากรและมีความต้องการมากที่สุดอาชีพหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN) ที่กล่าวถึงอาชีพที่สามารถโยกย้ายกันระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ได้อย่างอิสระ นอกเหนือจากอาชีพแพทย์ วิศวกร ทันตแพทย์ สถาปนิก พนักงานบัญชี และนักสำรวจ

แล้วพยาบาลจะมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN) ในปี 2558 อย่างไรบ้าง คอลัมน์ Rama Today ฉบับนี้ ได้รับเกียรติจาก ผศ.ดร.จริยา วิทยะศุภร ผู้อำนวยการโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล มาเป็นผู้ไขความกระจ่างให้ทราบกัน

ความสำคัญของวิชาชีพพยาบาล ในมุมมองของอาจารย์

โรงพยาบาลจะขาดพยาบาลไม่ได้ เพราะโรงพยาบาลเป็นสถานที่บำบัดรักษา เมื่อคนมีความเจ็บป่วย มีปัญหาสุขภาพ หรือดูแลตัวเองที่บ้านไม่ได้ พยาบาลต้องคอยทำหน้าที่ช่วยเหลือร่วมกับแพทย์ ซึ่งเป็นผู้รักษา พยาบาลจะดูแลคนไข้และนำแผนการรักษาของแพทย์มาปฏิบัติให้กับคนไข้ เฝ้าระวังอาการเปลี่ยนแปลงของคนไข้ พยาบาลต้องมีความรู้ มีทักษะในการตัดสินใจทางคลินิก จึงจะสามารถทำนายได้ว่า คนไข้มีอันตรายหรือเปล่า ปวดภัยอยู่หรือเปล่า อาการอยู่ในขั้นใดแล้ว จะได้เชิญคุณหมอให้มารักษาได้ทัน ทั้งที่นอกจากนี้พยาบาลยังจะต้องทำหน้าที่สอนคนไข้

ให้สามารถดูแลตนเองเองได้ ถ้าคนไข้สามารถพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้แล้ว ก็จะสามารถนำไปปฏิบัติตัวได้เองเมื่อกลับไปอยู่ที่บ้าน เหล่านี้ก็จะ เป็นหน้าที่ของพยาบาล ฉะนั้น บทบาทของวิชาชีพพยาบาลจึงมีความสำคัญและอยู่ใกล้ชิดกับคนไข้ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงพยาบาล

ในชุมชน พยาบาลมีบทบาทสำคัญในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรคเบื้องต้น และการดูแลการเจ็บป่วยระยะเรื้อรังที่บ้าน เป็นต้น

แล้วความเป็นผู้นำในวิชาชีพพยาบาลของประเทศไทยเป็นอย่างไร

พยาบาลไทยถือว่าเป็นผู้นำในอาเซียน นับได้ว่าไทยเรานำในเรื่องการพยาบาล โดยเฉพาะการศึกษาพยาบาล เราได้พัฒนาการจัดการศึกษาในขั้นพื้นฐานจากประกาศนียบัตรจนเป็นปริญญาตรีในทุกสถาบันรวม 80 กว่าสถาบันการศึกษา ในบางประเทศของอาเซียนยังมีพยาบาลที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญาอยู่ แต่ประเทศไทยของเราปรับเป็นปริญญาตรีขึ้นไปทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานสากล นอกจากนี้ เราก็กังจัดให้มีการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก การฝึกอบรมความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง อันนี้ถือว่าเราเป็นผู้นำในอาเซียน

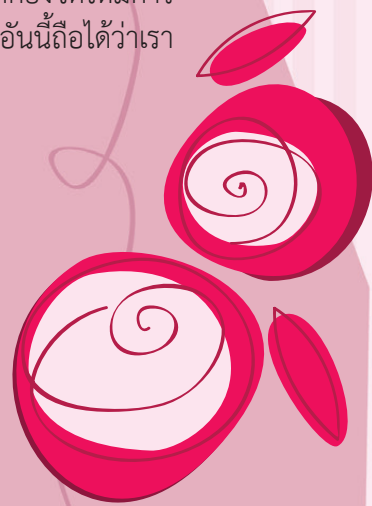
ถามถึงเรื่องระบบการศึกษาของวิชาชีพพยาบาลกับบ้าน

พยาบาลจะเรียนศาสตร์ต่างๆ ศาสตร์ของการเป็นพยาบาล และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิตมนุษย์อย่างองค์รวม เข้าใจความต้องการของมนุษย์ในแต่ละวัน ทั้งการกิน การอยู่ การพักผ่อนนอนหลับ การปกป้องภัยอันตรายต่างๆ ต้องเรียนเรื่องมนุษย์ทั้งหมด และก็ต้องเรียนรู้ว่าหากเขาเป็นโรคหรือมีปัญหาสุขภาพแล้ว จะไปกระทบต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างไร แล้วก็หาทางช่วยเหลือ

นอกจากนี้ พยาบาลจะต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม จะต้องสอนจริยศาสตร์จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พยาบาลจะต้องเรียนสุนทรียศาสตร์ เพื่อเข้าใจความดีงามและความเป็นอยู่ของมนุษย์ และพยาบาลจะต้องพัฒนาความรู้ส่วนบุคคล เช่นความรู้จากการทำงาน หรือการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา ซึ่งนับเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล

สัดส่วนของพยาบาลในปัจจุบันเป็นอย่างไร

เนื่องด้วยปัญหาสุขภาพที่มีโรคเรื้อรังมากขึ้น ขณะเดียวกันประชาชนได้รับการบำบัดรักษาดีขึ้นจึงมีอายุที่ยาวนานขึ้น ทำให้มีความต้องการในการรักษาปัญหาสุขภาพกันมากขึ้น จึงจำเป็นจะต้องมีบุคลากรวิชาชีพพยาบาลให้เพียงพอ หากมองว่าสัดส่วนของพยาบาลเพียงพอหรือไม่ ต้องบอกว่าทุกที่ขาดแคลนพยาบาลหมด แม้กระทั่งที่รามาธิบดีเองก็เช่นกัน กำลังของบุคลากรพยาบาลก็ยังไม่พอเพียง ส่วนตัวมองในสัดส่วนของประเทศ อยากให้มีพยาบาล 1 คนต่อประชาชน 500 คน ทั้งนี้ ในแต่ละปี เราสามารถผลิตพยาบาลได้เกือบ 10,000 คน ที่รามาธิบดีเองรับนักศึกษาพยาบาลได้ 230 คนต่อปี และในอนาคตเมื่อมีสถาบันการแพทย์จักรณฤพดินทร์ ก็น่าจะขยายการผลิตพยาบาลได้ประมาณ 300 คนต่อปี

ทราบว่ามิประเทศภายในประชาคมอาเซียนที่ผลิตพยาบาลส่งออก

ในประชาคมอาเซียนประเทศที่ผลิตพยาบาลเพื่อส่งออก ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ซึ่งนับเป็นนโยบายของประเทศ พยาบาลฟิลิปปินส์สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก อีกประเทศที่ผลิตพยาบาลส่งออกคือ อินโดนีเซีย

แล้วจะมีผลกระทบต่อพยาบาลไทยหรือไม่

มีแน่นอน ไม่น่าก็น้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงพยาบาลไทย ขออธิบายว่าคนไทยเป็นชาติที่มีลักษณะบุคลิกและวัฒนธรรมที่เป็นคนมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีเมตตา กรุณาสูง พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น มีกิริยาจาติ อ่อนน้อม ยิ่งคนที่สมัครมาเรียนพยาบาลก็就会被คัดเลือกกว่ามีใจรักในการช่วยเหลือคนอื่นอยู่แล้วด้วย พอเข้ามาเรียนพยาบาลก็ถูกเสริมด้วยวิชาชีพเข้าไปมากขึ้น เพราะต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้ให้ เหล่านี้ซึ่งยากที่ใครจะแข่งขันได้เป็นลักษณะเด่นของพยาบาลไทย แต่พยาบาลไทยมีข้อจำกัดในเรื่องภาษาต่างชาติ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นอย่างฟิลิปปินส์ สิงคโปร์แล้ว แม้จะเก่งภาษา แต่ก็มีลักษณะบุคลิกนิสัยที่ไม่เหมือนเรา

การเคลื่อนย้ายที่จะเกิดขึ้นในปี 2558 มีข้อตกลงกับอย่างไรบ้าง

มีข้อตกลงกันระหว่างประเทศว่า หากจะมีการเคลื่อนย้ายในประชาคมอาเซียน สามารถเคลื่อนย้ายได้ด้วยพื้นฐานบนข้อตกลง ซึ่งพยาบาลที่จะเคลื่อนย้ายไปทำงานภายใน 10 ประเทศนี้ จะต้องเป็นพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานสากล นั่นคือต้องผ่านหลักสูตรและสถาบันการศึกษาที่ได้มาตรฐานที่สภาการพยาบาลหรือหน่วยงานพยาบาลของแต่ละประเทศต้องให้การรับรอง ถ้าจบจากสถาบันที่ไม่ได้รับการรับรองก็จะไม่เข้าข่ายการเคลื่อนย้ายนี้ได้ พยาบาลไทยที่จะเคลื่อนย้ายไปทำงานประเทศอื่น ต้องจบจากสถาบันที่ได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาล อีกเรื่องที่ต้องได้รับการรับรองก็คือหลักสูตร ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาล สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสภามหาวิทยาลัยด้วย อีกประการที่สำคัญคือ พยาบาลจะต้องไปสอบใบประกอบวิชาชีพของประเทศนั้นๆ พยาบาลต่างชาติที่ประสงค์จะมาทำงานในประเทศไทย จะต้องมาสอบใบประกอบวิชาชีพในประเทศไทย ทั้งนี้ยังคงมีการประชุมเรื่องข้อตกลงกันอย่างต่อเนื่อง

ข้อดี-ข้อเสียของการเคลื่อนย้ายในปี 2558

การเคลื่อนย้ายมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคืออาจมีพยาบาลต่างชาติเข้ามาช่วยลดปัญหาการขาดแคลนพยาบาลของประเทศแต่หากพูดถึงข้อเสีย ก็มีคำถามเกิดขึ้นว่า คุณภาพของการพยาบาลจากต่างชาติ เราจะรับได้ไหม จุดเด่นของการพยาบาลไทยนั้นจะเป็นอย่างไรเมื่อมีวัฒนธรรมจากประเทศอื่นเข้ามา อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องพิจารณาด้วย พยาบาลไทยเคลื่อนย้ายน้อยมาก ก็ถือเป็นข้อดีที่พยาบาลไทยค่อนข้างรักประเทศ การเคลื่อนย้ายไปทำงานยังต่างประเทศของพยาบาลไทยมักย้ายไปกลุ่มประเทศที่มีภาวะเศรษฐกิจดี โดยเฉพาะที่สหรัฐอเมริกา สัดส่วนการเคลื่อนย้ายแบบนี้ ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มากนัก

คาดการณ์ว่าจะมีการเคลื่อนย้ายของพยาบาลไทยในประชาคมอาเซียนอย่างไรบ้าง

ข้อมูลขณะนี้ยังไม่ชัดเจน แต่ทราบว่าเมื่ออาจารย์พยาบาลจำนวนหนึ่งสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศในระดับปริญญาเอกย้ายไปทำงานที่ประเทศสิงคโปร์ เราต้องคิดสำหรับอนาคตว่าหากมีการเคลื่อนย้ายมากขึ้นจะอย่างไร เพราะกว่าจะผลิตพยาบาลได้หนึ่งคน รัฐฯ จะต้องลงทุนสูง เมื่อผลิตออกมาจะต้องหาวิธีการรักษาและป้องกันเขาไว้ การที่พยาบาลจากภาครัฐรั่วไหลไปเอกชนนั้นยังไม่ค่อยน่าห่วง เพราะถือว่ายังอยู่ในประเทศ แต่หากมีการเคลื่อนย้ายหรือรั่วไหลไปต่างประเทศมากขึ้น เราต้องเตรียมการรับมือ โดยเพิ่มการผลิตพยาบาลเพื่อรองรับความต้องการของประเทศ และสร้างระบบรักษาพยาบาลไว้

หลายประเทศในอาเซียนยังไม่มีจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาเอก บางประเทศเริ่มมีปริญญาตรีเท่านั้น บางประเทศก็เพิ่งเริ่มมีปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งประเทศเหล่านี้ต้องการเตรียมความพร้อมในด้านอาจารย์พยาบาล ในขณะที่ประเทศไทยมีความพร้อมในการรับนักศึกษาต่างชาติ มาเรียนในระดับปริญญาโท-ปริญญาเอก

ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาลในเบื้องต้นคือ การแลกเปลี่ยนนักศึกษาหรืออาจารย์พยาบาล โรงเรียนพยาบาลของเรามีการแลกเปลี่ยนกับหลายประเทศอยู่แล้ว เช่น ญี่ปุ่น แคนาดา สวีเดน เดนมาร์ก หากเราจะเพิ่มความร่วมมือพม่า ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ย่อมไม่ใช่เรื่องยาก ซึ่งที่รามธิบดีเราเองก็ได้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมอาเซียนนี้ไว้แล้ว ถึงแม้ว่าการผลิตพยาบาลในปัจจุบันยังไม่พอเพียง แต่เราก็มีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ เตรียมในระดับสากล เตรียมในระดับปริญญาเอก ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมเมื่อประชาคมอาเซียนเข้ามา ซึ่งเป็นสิ่งที่เราได้เตรียมความพร้อมไว้แล้ว

แม้ว่าในปี 2558 จะมีการเคลื่อนย้ายบุคลากรพยาบาลกันอย่างไร แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว ก็ยังถือเป็นประเทศที่มีความพร้อมในฐานะผู้นำทางด้านการแพทย์และการพยาบาลในระดับอาเซียน ซึ่งยังคงเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากรไทยที่มีคุณภาพเต็มเปี่ยม และที่สำคัญ...มีความรู้ความสามารถไม่แพ้ชาติใดในโลก...